

Югославія у міжвоєнний період

Від Королівства сербів, хорватів і словенців до Югославії

- Восени 1918 р. південнослов'янські землі Австро-Угорщини були охоплені селянським рухом, а в армії та на фронті відбувалися революційні виступи. За такої ситуації 5-6 жовтня 1918 р. у Загребі (Хорватія) на нараді представників різних партій з усіх південнослов'янських земель Австро-Угорщини було утворено Народне віче словенців, хорватів і сербів. Воно проголосило своєю метою "об'єднання всіх словенців, хорватів і сербів у народну, вільну й незалежну державу"

Створення Югославії

- Було оголошено про розрив усіх відносин із Габсбурзькою монархією і про створення суверенної Держави словенців, хорватів і сербів (Держава СХС). Народне віче стало верховним органом влади.
- Нова держава була в скрутному становищі. Під гаслами розподілу поміщицької землі посилювався селянський рух, тривали воєнні дії проти військ Антанти. Італія прагнула захопити не тільки південнослов'янські землі на узбережжі Адріатичного моря, обіцяні їй державами Антанти, а й значно більшу територію.

- У цій ситуації реальну допомогу Державі СХС могла надати Сербія, яка спрямувала свої війська на узбережжя Адріатики, що нейтралізувало дії італійських військ. Сербія претендувала на об'єднання всіх південнослов'янських земель під скіпетром династії Карагеоргієвичів. Хорватські та словенські лідери побоювалися гегемонії Сербії в єдиній державі

- Не маючи власних збройних сил, Держава СХС не могла захистити свого суверенітету, через що і була змушена піти на угоду з Сербією. Внаслідок переговорів між делегацією Народного віча та урядом Сербії 1 грудня 1918 р. було підписано угоду про створення єдиної південнослов'янської держави — Королівства сербів, хорватів і словенців (Королівства СХС). До його складу згодом увійшла Чорногорія.

- 6 січня 1929 р. Александр опублікував маніфест, згідно з яким у країні ліквідовувалася парламентська монархія, скасовувалася Видовданська конституція, розпускалися Народна скупщина і всі партії та організації, які проводили антидержавну політику. Король перебрав на себе всю повноту влади. У жовтні 1929 р. держава дістала назву Королівство Югославія.

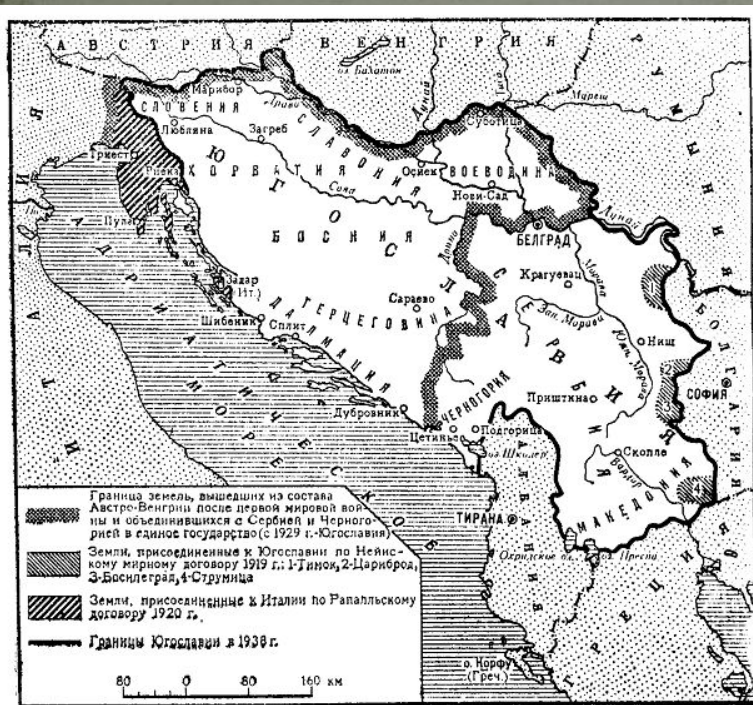

Король Олександр з членами королівської родини

• Національна проблема. Державні перевороти

- У 20-ті рр. в Королівстві було проведено аграрну реформу, яка на деякий час послабила гостроту земельного питання. Почала розвиватися промисловість, але країна залишалась аграрною, хоча деякі райони Словенії та Хорватії були економічно розвиненими.

Найбільш гострим питанням для Королівства стала національна великосербська політика, яку проводили король і уряд. Вона привела до розгортання сепаратистських рухів хорватів, словенців і мусульман, які вимагали зрівняння в правах усіх народів і надання автономії

Югославия после первой мировой войны.

- На чолі сепаратистського руху стояла Хорватська республіканська селянська партія (ХРСП) з лідером С.Радичем. Надання Хорватії прав обмеженого самоврядування лише на деякий час послабило протиріччя. У 1927-1928 рр. національний конфлікт досяг найбільшої гостроти. 20 червня 1928 р. під час бурхливої дискусії у скупщині лідера опозиції С. Радича було поранено, а двох інших парламентаріїв від опозиції вбито. Загострення національних відносин спонукало короля Александра до встановлення особистої влади.

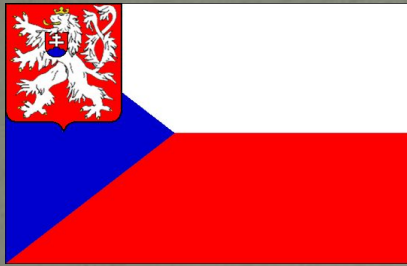

С.Радич

Карикатура на королівську диктатуру

6 січня 1929 р. Александр опублікував маніфест, згідно з яким у країні ліквідовувалася парламентська монархія, скасовувалася Видовданська конституція, розпускалися Народна скупщина і всі партії та організації, які проводили антидержавну політику. Король перебрав на себе всю повноту влади. У жовтні 1929 р. держава дістала назву Королівство Югославія.

Чехословаччина

Югославія

Румунія

Члени Малої Антанти

- Одночасно було проведено і адміністративну реформу, за якою країна поділялася на 9 банів і один столичний округ так, щоб у банах сербське населення було домінуючим. Старі етнічні кордони було ліквідовано. Бани призначалися королем і підпорядковувалися тільки йому.

Павелич А.

- У 1930 р. Югославію охопила економічна криза. Промислове виробництво скоротилося наполовину, а ціни на сільськогосподарську продукцію — вдвічі. У 1934 р. національний дохід порівняно з 1929 р. складав 46,5%. Крім того, загострилися національні, соціальні та ін. протиріччя у суспільстві. Боротьба за права хорватів, мусульман, словенців набула інтернаціонального характеру. Хорватські усташі (націоналісти) на чолі з Анте Павеличем, яких підтримувала Італія, а згодом і Німеччина, почали вдаватися до терористичних актів

- Уряд, намагаючись хоч якось послабити кризу, встановив контроль над цінами на сільськогосподарську продукцію. Але обійтися без іноземних кредитів було неможливо. У 1931 р. Франція надала Югославії значний кредит за умови послаблення монархічної диктатури.
- Не бажаючи виглядати в очах світової громадськості диктатором, король погодився на конституцію, яка відновила деякі демократичні права і свободи.

Барту Л.

- У жовтні 1934 р. в Марселі усташі, діючи згідно з розробленим у Німеччині планом "Тевтонський меч", убили короля Александра і французького міністра закордонних справ Барту. Знищивши двох найбільших прихильників політики колективної безпеки, Німеччина домоглася своїх цілей чужими руками. Останніми словами короля були: "Бережіть Югославію!"

Вбивство короля
Югославії Александра і
міністра закордонних
ствар Франції Барту

- Після смерті Александра королем став його син Петар II (11 років), а регентом — принц Павел.

У 1935 р. уряд очолив М. Стоядинович. Він намагався подолати кризу в національних відносинах. Розуміючи, що для приборкання хорватських сепаратистів треба позбавити їх зовнішньої підтримки, він уклав конкордат із Ватиканом, за яким католицька церква (хорвати-католики) отримувала ряд привілеїв. Це призвело до конфлікту між урядом і православною церквою, що мала величезний вплив у суспільстві.

- У 1937 р. Стоядинович уклав договір із Болгарією та Італією. За договором Італія припиняла підтримку усташів, Югославія визнавала окупацію Ефіопії та аншлюс Австрії, а після розчленування Чехо-Словаччини заявила про припинення існування Малої Антанти. Але вирішити хорватське питання уряд не зумів. Тоді король надав право формувати уряд Д.Цветковичу (лютий 1939 р.).

Д.Цветкович

Мачек В.

- 26 серпня 1939 р. новий керівник уряду підписав угоду з лідером хорватського руху В. Мачеком про створення Хорватської самостійної адміністративної одиниці. Пронімецька політика Цветковича мала наслідком приєднання Югославії до Троїстого пакту фашистських держав — Німеччини, Італії та Японії.

Петар II

- 27 березня 1941 р. стався переворот. Було усунуто регента принца Павела та уряд Цветковича, а Петара II короновано. Створювався уряд національної єдності на чолі з Д.Симовичем. Це був проанглійський державний військовий переворот, підтриманий демократичною опозицією. Заколотники уклали союзницький договір з СРСР. Це докорінно ламало плани А.Гітлера.

- Роздратований Гітлер вирішив напасти на Югославію, навіть якби довелося відкласти напад на СРСР. 6 квітня 1941 р. німецькі війська вдерлися на територію Югославії та Греції. 10 квітня Хорватія проголосила незалежність. Між Італією та Хорватією було укладено договір, за яким Італія визнавала територіальну цілісність Хорватії, а Хорватія зобов'язувалася не мати флоту і пропускати італійські війська через її територію.

Й.Броз Тіто.

- Частини території Сербії було створено маріонеткову Сербську державу. Решту території Югославії було поділено між Болгарією, Угорщиною, Німеччиною та Італією. Але південнослов'янські народи не змирилися з поневоленням, розпочавши партизанську боротьбу, домінуючою силою в якій були комуністи на чолі з Й. Броз Тіто.